

ABD’nde AHŞAP KONUTUN 200 YILLIK SERÜVENİ

Yük. Mimar Muhammed Emin ŞİŞMAN FSMÜ

Mart 2019

Ahşap, inşaya elverişli bir malzeme olması nedeniyle tarih boyunca kullanılan en temel yapı malzemelerinden biri olmuştur. Başta Türkiye’nin içinde bulunduğu Osmanlı coğrafyası olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde güçlü bir ahşap ev mimarisi geleneği ortaya çıkmıştır. Ancak bu gelenek, günümüzde sadece endüstrileşme sürecine uyum sağlayabildiği ülkelerde varlığını yaygın bir şekilde devam ettirebilmiştir. Bunların başında en yüksek ahşap ev oranına sahip olan Amerika Birleşik Devletleri gelmektedir. Köklü bir tarihsel arka planı olmasına rağmen Türkiye’de böyle dönüşüm sağlanamamış, farklı siyasi ve ekonomik süreçlerin de etkisiyle ahşap ev neredeyse bütünüyle terk edilmiştir. 2010 yılı verilerine göre ABD’de konutların yaklaşık % 85’i ahşap strüktürle inşa edilirken, Türkiye’de bu oran sadece % 0,05 dir. Tek başına bu oran farkı bile, ABD’de ahşap evin endüstrileşme sürecini araştırmamızı gerektirmektedir.

AĞIR / AHŞAP İSKELET SİSTEM

Himış, Safranbolu

Half-Timbering, Ohio

17. yüzyılın başında Avrupalı kolonilerin yeni kıtaya yerleşmesi sonucunda kurulan ABD’nde ev mimarisi bu ülkelerin mimari üslupları ve beraberlerinde getirdikleri yapı teknikleri üzerinde gelişen bir seyir izlemiştir. Kendi ülkelerinde farklı yapı malzemelerini kullansalar da mevcut orman varlığının da etkisiyle Amerika kıtasında kolonilerin çoğu ahşap strüktürlü yapıları tercih etmiştir. Sanayileşme dönemine kadar daha ziyade geleneksel ağır ahşap iskelet sistemiyle inşa edilen evler, 19. yüzyılda endüstriyel gelişmeler sonucunda daha hafif, sağlam ve hızlı bir şekilde inşa edilebilir hale gelmiştir. Balon çerçeve sistem olarak adlandırılan bu yeni hafif ahşap iskelet sistemi, savaşlar ve göçler sonucu çok sayıda ve acil konut ihtiyacının ortaya çıktığı 20. yüzyılda ahşap evin yaygınlaşmasındaki en temel faktörlerden biridir. Bunun yanı sıra, ABD’de yoğun ev talebinin karşılanması için düşük maliyetle ve kısa sürede inşa edilebilen çeşitli prefabrik ahşap ev sistemleri de geliştirilmiştir. 1900’lerin başında büyük firmaların geliştirdiği prefabrik ahşap evler, kataloglar vasıtasıyla satılmaya başlanmış ve bu satış sistemi (postayla sipariş ev) ülke genelinde temel ev edinme yöntemlerinden biri haline gelmiştir. Böylece ABD’de hafif ahşap taşıyıcı sistemle inşa edilmiş evlerin sayısı büyük oranda artarak yaygınlaşmış ve ABD, en yüksek ahşap ev oranına sahip ülke konumuna gelmiştir.

Sonuç olarak denilebilir ki, ABD’de ahşap ev geleneğinin nasıl günümüzde de yaygın bir şekilde devam ettiğini anlamak için, ahşap ev inşa yöntemlerinin endüstrileşme sonrası yeni üretim ve tüketim şartlarına uygun hale getiriliş sürecini dikkate almak gerekmektedir.

AHŞAP EV ORANLARI

Tablo 1.1: 2010 yılında Türkiye, ABD ve Japonya’da ahşap strüktürle inşa edilmiş konut sayısının toplam konut sayısına oranları (TÜİK, 2011; U.S. Census Bureau, 2017; E-Stat, 2015)

Türkiye	ABD	Japonya	İsveç
363053	651000	605700	24547
166	580000	298600	10256*
0,05%	89%	49%	42%*

California, ABD

Köklü bir tarihsel arka planı olmasına rağmen Türkiye’de bu şekilde bir dönüşüm sağlanamamış, farklı siyasi ve ekonomik süreçlerin de etkisiyle ahşap ev neredeyse bütünüyle terk edilmiştir. 2018 yılı verilerine göre ABD’de konutların yaklaşık % 90’ı ahşap strüktürle inşa edilirken, Türkiye’de bu oran sadece % 0,02 dir.

Bu çalışma ve sunumda ABD’de ahşap ev geleneğinin geçmişi ve günümüzde nasıl yaygın bir şekilde devam ettiği, ahşap ev inşa yöntemlerinin endüstrileşme sonrası yeni üretim ve tüketim şartlarına uygun hale getiriliş süreci ele alınmaktadır.

Daha geniş bilgi için: m.e.sisman@gmail.com

Berat, Arnavutluk

Safranbolu

